

การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารภาครัฐระดับ อำเภอเพื่อรองรับความเป็นเมืองศูนย์กลางพัฒนา กรณี Smart City จังหวัดขอนแก่น

District government administrator's preparation for becoming the city
development center: A case study of Smart City, Khon Kaen Province

ธนพล เลิศจตุรานนท์* และ รุ่งอรุณ บุญสายันต์**
(Thanapol Leatchaturanon and Rungarun Boonsayan)

ได้รับบทความ: 17 กุมภาพันธ์ 2564

ปรับปรุงแก้ไข: 17 กันยายน 2564

ตอบรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2564

* นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Graduate Student, M.P.A. in Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand.

** อาจารย์ ดร., สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อีเมล: runboo@kku.ac.th
Lecturer, Ph.D., Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University Thailand. Email: runboo@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการรับรู้และการเตรียมความพร้อม (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) จังหวัดขอนแก่นในระดับอำเภอ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเสริมด้วยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารภาครัฐส่วนภูมิภาคและผู้บริหารภาครัฐส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 9 อำเภอของจังหวัดขอนแก่น โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและการตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อคิดเห็นเสนอแนะโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.90) โดยมีรายละเอียดในรายละเอียดย่อ ได้แก่ ด้านความพร้อมในองค์กร (นโยบายและแผน และการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบ) ด้านความพร้อมด้านทรัพยากร ด้านความพร้อมของชุมชนและประชาชน และผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) จังหวัดขอนแก่นในระดับอำเภอ ประกอบไปด้วย (1) บุคลากรไม่เพียงพอภาระงานและไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (2) งบประมาณไม่เพียงพอ (3) เทคโนโลยีที่ไม่ตอบสนองการทำงานและให้บริการ (4) ขาดระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (5) ความไม่แน่นอนทางการเมือง และ (6) โครงสร้างองค์กรขาดความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม ผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอ เมืองศูนย์กลางพัฒนา

Abstract

The purposes of this study are (1) To study the awareness and preparation level, and (2) To study the problems and obstacles in preparing Khon Kaen city to become the smart city area at the district level. Quantitative and qualitative methods had been used in this research. The data was collected from 92 participants who are the regional government administrators and the local government administrators in nine districts in Khon Kaen province. The data collection tools for this study were the open-ended question questionnaire. The data was analyzed by using descriptive statistics and content analysis techniques.

The results of the study have found that that the overall rate of the preparation to become the smart city area in the district level was in the average level ($\bar{x} = 2.90$) details as follows: Organization's readiness (the policy, plan, and assigning the responsible officers); Resource readiness; and Community and citizen readiness. The problems and obstacles in preparation to become Khon Kaen smart city area at the district level were (1) Insufficient of officers and specialists for the required workload (2) Insufficient in budgeting (3) The technology was not suitable for working and service provision (4) Lacking information for connecting the system with other organizations (5) Political instability and (6) Lacking in organizational flexibility.

Keywords: Preparation, District government administrator's, City development center

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ (Landscape) ของโลกจะส่งผลให้กระบวนทัศน์ (Paradigm) ของประเทศจึงเปลี่ยนตาม ในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทต่อการพัฒนาในทุกมิติรวมถึงกระแสโลกาภิวัตน์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และจากกระแสของโลกนั้นส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเกิดกระบวนการพัฒนาเพื่อให้ทันต่อบริบท การเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเมืองเพราะเมืองไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทันสมัยของเทคโนโลยี หลักเกณฑ์และแนวคิดในการพัฒนาเมืองย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าและกระแสต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ศักยภาพและบทบาทของเมืองแต่ละเมืองจึงสามารถวิเคราะห์ได้หลากหลายมิติ โดยเฉพาะเมืองที่มีลักษณะเฉพาะมีความสำคัญเป็นกลไกที่จะขับเคลื่อนต่อการพัฒนาของประเทศ ได้แก่ เมืองท่องเที่ยว ด้านนันทนาการและบันเทิง เมืองอุตสาหกรรม เมืองศูนย์ราชการ เมืองการศึกษา และเมืองศูนย์กลางคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาเมืองให้เป็นรูปแบบเมืองแห่งอนาคตที่ทันสมัย โดยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมือง เพื่อช่วยแก้ไขปัญหานั้นที่อย่างเป็นรูปธรรมและรองรับการพัฒนาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มุ่งตามยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว 20 ปี และแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ในยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ศักยภาพ โอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่ รวมทั้งความต้องการของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเพื่อรักษาสถานเศรษฐกิจเดิมให้เข้มแข็งโดยมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานสากล สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่รองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและความเจริญสู่ภูมิภาค พัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคให้เป็นเมืองนำอยู่และปลอดภัย สนับสนุนการเชื่อมโยงในภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ และสร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

เมืองอัจฉริยะ (Smart city) เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมมาช่วยในการบริหารจัดการ แก้ไขปัญหาของการเป็นสังคมที่มีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้สังคมเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสู่การเป็นเมืองที่มีประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2561 - พ.ศ.2565 ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) และเมืองแห่งการประชุมสัมมนา ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยแลนด์ 4.0 โดยเบื้องต้นหนึ่งในตัวชี้วัดในระยะ 5 ปี จะต้องเกิดเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่นำร่องที่มีศักยภาพอย่างน้อย 1 แห่ง ซึ่งแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดที่ภาครัฐได้ดำเนินในขณะนี้คือ จัดประกวดและอบรมการสร้างเมืองอัจฉริยะ เพื่อพัฒนาให้เกิดโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) มาตรฐานสากลนั้น ประกอบไปด้วย 6 มิติ ได้แก่ (1) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart economy) (2) ระบบขนส่งอัจฉริยะ (Smart mobility) (3) พลังงานและสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart energy & environment) (4) ระบบบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart governance) (5) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart people) และ (6) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart living) โดยประเด็นสำคัญคือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายมากขึ้นและประชากรสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม

จากเป้าหมายการขับเคลื่อนประเทศสอดคล้องกับจังหวัดขอนแก่นมีแผนการลงทุนพัฒนาเมืองครั้งใหญ่ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ทั้งด้านการศึกษา การแพทย์

โครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และระบบขนส่งรถไฟฟ้าในตัวเมืองที่กำลังจะเกิดขึ้นในไม่ช้า ประกอบกับจังหวัดขอนแก่นได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อก้าวสู่การเป็น “เมืองอัจฉริยะ” ระดับจังหวัดซึ่งได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งโดยการขับเคลื่อนการเป็นเมืองอัจฉริยะจากภาคประชาสังคม ภาครัฐ ภาคเอกชนซึ่งได้ผลลัพธ์ในการดำเนินการที่มีทิศทางที่ดี จากทิศทางดังกล่าวเป็นไปเป็นในทิศทางที่ดีจังหวัดขอนแก่นจึงมีนโยบายขยายการเป็นเมืองอัจฉริยะในระดับอำเภอโดยกำหนดอำเภอที่มีความโดดเด่นแต่ละด้าน ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2562 ได้มีนโยบายกำหนดอำเภอให้เป็นเมืองอัจฉริยะระยะแรก (Phase I) จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ (1) อำเภอน้ำพองจุดเด่นด้านโลจิสติกส์ท่าเรือบก (Dry port) (2) อำเภอบ้านไผ่จุดเด่นด้านคมนาคม (3) อำเภอชนบทจุดเด่นด้านหัตถกรรมผ้ามัดหมี่ (4) อำเภอชุมแพจุดเด่นด้านศูนย์กลางการแพทย์ (5) อำเภอภูเวียง และ (6) อำเภอเวียงเก่าจุดเด่นด้านอุทยานธรณีโลก และในปี พ.ศ. 2563 ระยะสอง (Phase II) จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ (1) อำเภอพลจุดเด่นด้านหัตถกรรมผ้ามัดหมี่ (2) อำเภอเขาสวนกวางจุดเด่นด้านสินค้าการท่องเที่ยวและสินค้าเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และ (3) อำเภออุบลรัตน์จุดเด่นด้านพลังงานไฮบริดโซลาร์ลอยน้ำ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดขอนแก่น, 2562)

จากทิศทางนโยบายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะขยายสู่ระดับอำเภอที่ได้มีการดำเนินการมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวส่งผลต่อผลลัพธ์การบริหารราชการของภาครัฐและส่วนท้องถิ่นในลักษณะที่มีทิศทางที่ตรงระดับหนึ่ง เมื่อได้มีการขยายผลไปสู่อำเภอต่าง ๆ ทั้งในระยะที่หนึ่งและระยะที่สองยังไม่มีผลการประเมินผลการดำเนินงานในระดับอำเภอ และผู้วิจัยสนใจสภาพการเตรียมความพร้อมในการเป็นอำเภออัจฉริยะ (Smart city) ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ทิศทาง นโยบายการเป็นเมืองอัจฉริยะและการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะระดับอำเภอดังนั้นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมก่อนภาคส่วนอื่นอันจะนำไปสู่การรับรู้และมีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่นต่อไป เพื่อขับเคลื่อนและก้าวสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะในระดับอำเภอได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

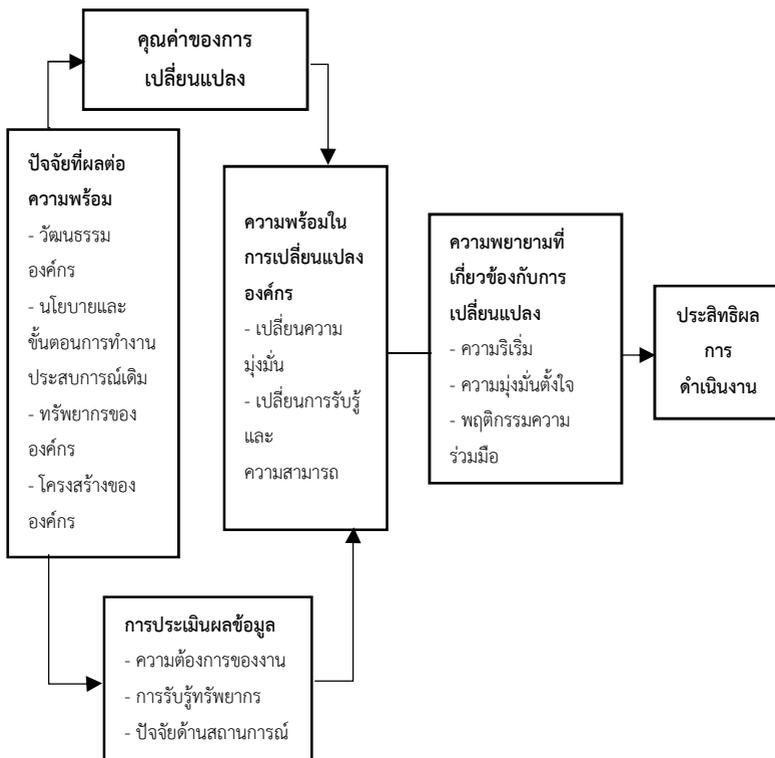
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- (1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และการเตรียมความพร้อมในการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) จังหวัดขอนแก่นของผู้บริหารระดับอำเภอ
- (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) จังหวัดขอนแก่นในระดับอำเภอ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

(1) แนวคิดการเตรียมความพร้อม

Bryan J Weiner (2009) ได้ศึกษาทฤษฎีความพร้อมขององค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง (A theory organizational readiness for change) ได้นิยามความพร้อม หมายถึง การเตรียมที่จะดำเนินการทั้งทางด้านจิตใจและทางด้านพฤติกรรมทางกาย เช่น ความเต็มใจ และความสามารถ ความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงโดยสมาชิกในองค์กรสามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินการที่เกี่ยวข้องเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นที่จะร่วมกันแก้ปัญหาที่ซับซ้อนร่วมกันเป็นทีม

ภาพที่ 1 ปัจจัยของความพร้อมขององค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Weiner, 2009)

จากภาพที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมขององค์กรต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งการประเมินผลความพร้อมขององค์กรโดยปัจจัยที่เกี่ยวกับความพร้อม

เพื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเน้นปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร นโยบายและขั้นตอนการทำงาน ประสิทธิภาพเดิม ทรัพยากรขององค์กรและโครงสร้างขององค์กร ซึ่งส่งผลต่อคุณค่าของการเปลี่ยนแปลง และการประเมินข้อมูลในด้านความต้องการของงาน การรับรู้ทรัพยากร และสถานการณ์ส่งผลไปสู่ความพร้อมขององค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย การเปลี่ยนความมุ่งมั่นตั้งใจและเปลี่ยนการรับรู้หรือความสามารถ รวมทั้งพยายามที่เปลี่ยนแปลงโดยมีความริเริ่ม ความมุ่งมั่นตั้งใจและความร่วมมือซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน

วัชรวรรณ ดวงสะเก็ด (2555) ได้นิยามความหมาย การเตรียมความพร้อม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้เกิดความมั่นใจและตั้งใจในการที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนคุณสมบัติหรือสภาวะของบุคคลที่พร้อมจะทำงานหรือกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีแนวโน้มจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยมีองค์ประกอบของความพร้อม ดังนี้

(1.1) ความพร้อมของระบบองค์การ (Organization) หมายถึง กลุ่มคนที่สร้างขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ระบบองค์การ หมายถึง โครงสร้างทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อประกอบกิจกรรมของบุคคล เป็นการกำหนดนโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนการดำเนินการจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินการ ทั้งนี้ระบบองค์การประกอบด้วย การวางนโยบายเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันและการจัดการเพื่อตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(1.2) ความพร้อมของนโยบาย (Policy) หมายถึง แนวทาง ทิศทาง และกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีการระบุถึงวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายรวมถึงการรับรู้ทิศทางนโยบายซึ่งมีกระบวนการดังนี้

(1.2.1) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นการวางแผนที่ถูกจัดทำขึ้นโดยผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นหมายกลยุทธ์ขององค์กรแล้ว ประสานไปยังผู้บริหารระดับกลาง และระดับล่าง ทำให้การวางแผนกลยุทธ์มีลักษณะการบริหารแบบลงล่าง (Top-down planning) ที่ผู้บริหารระดับสูงมีบทบาทสำคัญที่สุด การวางแผนกลยุทธ์จะกล่าวถึงขอบเขตกว้าง ๆ ของการจัดกิจกรรมขององค์กร ซึ่งต้องครอบคลุมทรัพยากรทั้งหมดที่องค์กรมีอยู่ตลอดจนการพยากรณ์สภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เป้าหมายของการ

วางแผนกลยุทธ์ โดยทั่วไปจะมุ่งเน้นให้องค์กรเจริญเติบโตและดำรงอยู่ได้ในอนาคต กับการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร

(1.2.2) การมีแผนงานและระเบียบปฏิบัติงาน (Direct and Supervising)

คือ การนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมาให้ผู้ร่วมงาน การออกคำสั่ง การชี้แจง และการอธิบายให้แก่ทุกคนที่รับผิดชอบเพื่อให้สามารถทำงานได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์และแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ นักจัดการหรือนักบริหารยังมีหน้าที่กำกับติดตามการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติเป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้คำแนะนำช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

(1.3) ความพร้อมของบุคลากร (Personals) หมายถึง การเตรียมบุคลากรที่มีความรู้

ความสามารถที่เหมาะสมต่อภารกิจนั้น ๆ และมีอีกความหมายว่า ความพร้อม คือ ลักษณะทั้งหมดในตัวบุคคลที่สามารถรวบรวมขึ้นเป็นเครื่องมือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง การจัดการที่ดีจำเป็นต้องได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติที่จำเป็นมาบรรจุในตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดไว้การเตรียมบุคลากรให้พร้อมที่จะเข้าปฏิบัติงานได้ทันเวลาที่ เรียกว่าการวางแผนกำลังคน ซึ่งหมายถึง การเตรียมบุคลากรทั้งในด้านจำนวนและคุณภาพอย่างเพียงพอสอดคล้องกับปริมาณงาน และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การสร้างความพร้อมของบุคลากรและสมคิด บางโม (2553) อธิบายว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่จะเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญและประสบการณ์เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ใน รับผิดชอบได้อย่างดี

(1.4) ความพร้อมด้านทรัพยากร (Resource) ทรัพยากร หมายถึง เงินและวัสดุ

อุปกรณ์อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานของทุกกิจกรรมเงิน เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านจำนวนและเวลา ที่ถูกต้องสอดคล้องกัน ดังนั้น การพิจารณาแหล่งเงิน การจัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องได้สัดส่วนการควบคุมการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้งานราบรื่นและบรรลุเป้าหมายได้ วัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการ รวมถึงเทคโนโลยีบริการที่เหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพที่จะสามารถช่วยให้การดำเนินงานตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างไม่ได้ผล

(1.5) ความพร้อมของชุมชนและประชาชน (Community) หมายถึง การมีส่วนร่วม

มีส่วนรับผิดชอบ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ของตนเอง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนดและดำเนินการของประชาชนเอง โดยกระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการมี

ส่วนร่วมในการค้นหา กำหนดปัญหา หาสาเหตุของปัญหาวิธีแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา และการประเมินผลการดำเนินการเอง (นุชนารถ นาคคำ, 2547)

(2) แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความพร้อมด้วยเทคนิค SWOT analysis

SWOT analysis เป็นเทคนิคหนึ่งที่สามารถทำให้องค์กรทราบถึงสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจและยอมรับสภาพต่าง ๆ ขององค์กรมากขึ้นและสามารถนำไปสู่การเตรียมความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรตามสถานการณ์ในอนาคต โดยผู้ศึกษานำเทคนิค SWOT นี้ มาใช้ในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ในปัจจัยภายในและโอกาสและอุปสรรค ในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกขององค์กร SWOT ประกอบด้วย

Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวกซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

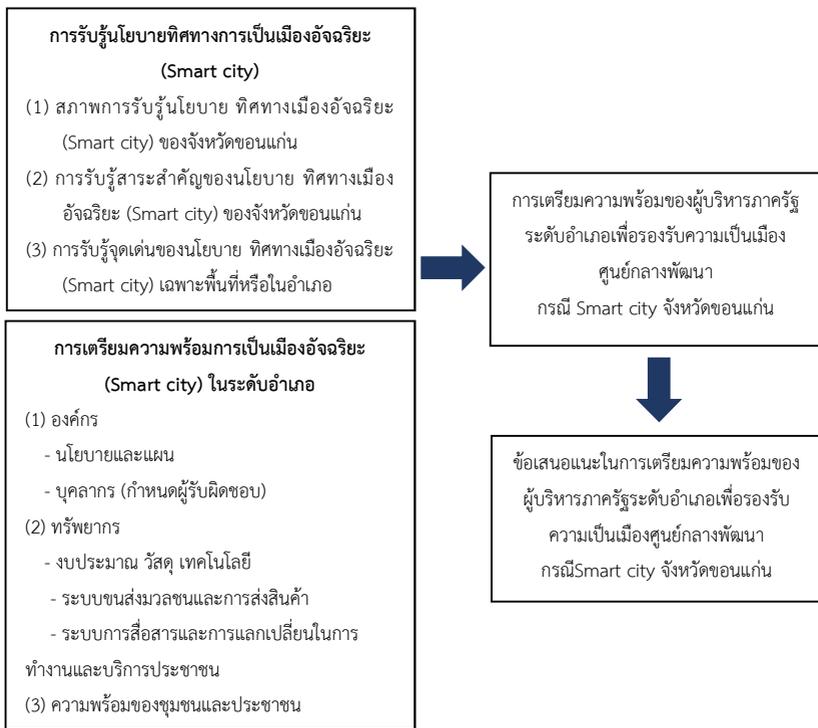
Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้อยความสามารถซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินขององค์กร

Threats คือ อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้อบรรลุวัตถุประสงค์ (Hutanuwatr, 1998 อ้างใน นันทิยา หุตานุวัตร, 2544)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอเพื่อรองรับความเป็นเมืองศูนย์กลางพัฒนากรณี Smart city จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีความครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้งหมดและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

(1) ขอบเขตของการวิจัย

(1.1) ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาครอบคลุมเนื้อหา ด้านการรับรู้นโยบายทิศทางการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) การเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ประกอบด้วย ด้านองค์กร ด้านทรัพยากร ด้านความพร้อมของชุมชน และประชาชน

(1.2) ขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพื้นที่ 9 อำเภอในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นอำเภออัจฉริยะระยะแรกและระยะสอง ได้แก่ (1) อำเภอน้ำพอง (2) อำเภอบ้านไผ่ (3) อำเภอชนบท (4) อำเภอชุมแพ (5) อำเภอภูเวียง (6) อำเภอเวียงเก่า (7) อำเภอพล (8) อำเภอเขาสวนกวาง และ (9) อำเภออุบลรัตน์

(1.3) ขอบเขตการวิจัยด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาจากผู้บริหารภาครัฐส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ(ทุกฝ่าย) พัฒนาการอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ หัวหน้าสำนักงานขนส่งอำเภอ และผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ในพื้นที่ 9 อำเภอทั้งระยะแรกและระยะสอง จำนวน 120 คน

(1.4) ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

(2) วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นหลักและเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อนำมาใช้ประกอบการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดแนวทางในการดำเนินการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

(2.1) ประชากร คือ ผู้บริหารรัฐระดับอำเภอ ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ (ทุกฝ่าย) พัฒนาการอำเภอเกษตรอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ หัวหน้าสำนักงานขนส่งอำเภอ และผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ในระดับอำเภอ 9 อำเภอ จำนวน 120 คน ซึ่งองค์กรดังกล่าวมีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับจุดเน้นหรือทิศทางของการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ

(2.2) กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างตามหลักการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ ผู้บริหารรัฐระดับอำเภอ ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ (ทุกฝ่าย) พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ หัวหน้าสำนักงานขนส่งอำเภอ และผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ระยะแรกและระยะสองใน 9 อำเภอ จำนวน 120 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Simple size) โดยการใชสูตรของ Yamane จากสูตรได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92 ตัวอย่าง

(2.3) เครื่องมือและเนื้อหาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม โดยได้มีการตั้งคำถามปลายเปิดเสริมไว้ในส่วนสุดท้ายของแบบสอบถาม ซึ่งกระบวนการสร้างเครื่องมือ ประกอบด้วย (1) ทบทวนเอกสารแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด (2) การสังเคราะห์ และบูรณาการเนื้อหาที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข ให้สอดคล้อง และ

program for the social science) เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชุดเดียวกับเชิงปริมาณ โดยการตั้งเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบเติมคำในช่องว่างข้อมูลจุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นข้อมูลการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มาทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล และวิเคราะห์โดยหาค่าค่าความถี่ (Frequency) ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ซึ่งจำแนกการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน คือ จุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยภายนอก คือ สภาวะคุกคามและโอกาส จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการประมวลผลให้เป็นหน่วยความหมายเพื่อใช้วิเคราะห์และขยายความเชิงอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอเพื่อรองรับความเป็นเมืองศูนย์กลางพัฒนา กรณี Smart city จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอ ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ (ทุกฝ่าย) พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ หัวหน้าสำนักงานขนส่งอำเภอ และผู้บริหารภาครัฐท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ใน 9 อำเภอ จำนวน 120 คน ในการศึกษาใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการใช้สูตรของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 88 ชุด (ร้อยละ 95.6 ของกลุ่มตัวอย่าง) สำหรับผลการศึกษาในบทที่ 4 ได้แบ่งการนำเสนอเป็น 4 หัวข้อ คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) การรับรู้นโยบาย ทิศทาง Smart City (3) การเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในระดับอำเภอ (4) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ระดับอำเภอ

(1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 88 คน พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 77.3 เป็นเพศชาย และ ร้อยละ 22.7 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 64.8 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 62 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 62.5

(2) การรับรู้นโยบาย ทิศทางทางการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city)

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของการรับรู้นโยบาย ทิศทางทางการเป็นเมืองอัจฉริยะ คิดเป็นร้อยละ 93.93 อยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้นโยบาย ทิศทาง Smart city ของผู้บริหารภาครัฐส่วนใหญ่รับรู้ นโยบายแผนงานหรือทิศทางทางการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ของจังหวัดขอนแก่นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) คิดเป็นร้อยละ 100 และส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลจากการประชุมภาคประชาการ ร้อยละ 98.9

ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้สาระสำคัญของนโยบาย ทิศทางทางการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ของจังหวัดขอนแก่น ผู้บริหารภาครัฐส่วนใหญ่มีการรับรู้สาระสำคัญของนโยบาย ทิศทางทางการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ของจังหวัดขอนแก่นในภาพรวม มีระดับการรับรู้อยู่ใน ระดับมาก ตอบถูกร้อยละ 93.57 และตอบผิดร้อยละ 6.43

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ รับทราบจุดเด่นในอำเภอ คิดเป็น ร้อยละ 100 และจากการตอบข้อคำถามพบว่า ผู้บริหารภาครัฐทราบจุดเด่นการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในอำเภอ มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก โดยตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 94.3 ตอบผิด คิดเป็นร้อยละ 5.7

(3) การเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในระดับอำเภอ

ผลการศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในระดับ อำเภอ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน คือ (1) การเตรียมความพร้อมในองค์กร (2) ความพร้อมด้านทรัพยากร และ (3) ความพร้อมของชุมชนและประชาชน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

(3.1) การเตรียมความพร้อมในองค์กร

ผลการศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอด้านการเตรียมความพร้อมในองค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.90 ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านนโยบายและแผน ผลการศึกษาระดับการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอ ด้านนโยบายและแผน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.04 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น คือ (1) มีการกำหนดนโยบายและแผนระดับ อำเภอที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับจังหวัดที่เกี่ยวกับแนวคิดการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.33 (2) การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หรือผู้มีผลกระทบทั้งด้านบวกและลบในการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนระดับอำเภอ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.22 (3) การรวบรวมและศึกษาข้อมูลของพื้นที่ระดับอำเภอเพื่อเตรียมการวางแผนเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.15 (4) มีการกำหนดนโยบายและแผนหรือทิศทางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตนเอง (การมีจุดเด่นหรือจุดเน้น) อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.09 (5) มีการทบทวนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาอำเภอฉบับเดิม (แผนพัฒนาอำเภอ ปี พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2560 หรือแผนประจำปี พ.ศ. 2561) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจะเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในอนาคต อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.98 และพบว่าประเด็นที่อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ (6) การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.45

(2) *ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบ* ผลการศึกษาระดับการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 2.80 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ (1) ในปัจจุบันองค์กรมีการพัฒนาบุคลากรด้านแนวคิด ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในรูปแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.26 (2) ในปัจจุบันองค์กรมีการมอบหมายภารกิจ บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอให้กับบุคลากร ตามแผนงานโครงการระดับอำเภอ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.19 (3) ในปัจจุบันองค์กรมีบุคลากรผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในอำเภออย่างเหมาะสมกับความรู้ทักษะประสบการณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.83 (4) ในปัจจุบันองค์กร มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีและใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานตามแนวทางการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.81 และพบว่าอยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น คือ (5) การกำหนดแผนอัตรากำลังเพื่อเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.38 (6) ในปัจจุบันมีบุคลากรมีผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในอำเภออย่างเพียงพอโดยจำนวนบุคลากรสอดคล้องกับปริมาณงาน อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.35 ตามลำดับ

(3.2) ด้านทรัพยากร

ผลการศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอด้านทรัพยากร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.63 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ (1) ในปัจจุบันองค์กรมีสภาพการทำงาน สภาพการให้บริการตามจุดเน้นหรือทิศทางการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภออย่างเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.92 (2) ในพื้นที่มีระบบด้านการให้บริการประชาชน ในชีวิตประจำวันในพื้นที่อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.84 และพบว่า อยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น คือ (3) ในพื้นที่มีระบบกาส่งสินค้าและบริการในพื้นที่อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.58 (4) ในปัจจุบันพื้นที่มีระบบขนส่งมวลชนในด้านคมนาคมสำหรับประชาชนในพื้นที่ อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.55 (5) ในพื้นที่มีระบบการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำงานในองค์กรในพื้นที่ อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.53 (6) ในปัจจุบันองค์กรมีแผนและจัดสรรงบประมาณ จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีให้ทันสมัยเพื่อรองรับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.38 ตามลำดับ

(3.3) ความพร้อมของชุมชน และประชาชน

ผลการศึกษาระดับการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอด้านความพร้อมของชุมชน และประชาชนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.15 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ (1) ในปัจจุบันองค์กรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนประชาชนในพื้นที่รับรู้ถึงนโยบายและแผนการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.43 (2) ในปัจจุบันองค์กรจัดให้มีเวทีมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผน รับฟังความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.42 และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ (3) ตามทัศนคติของผู้บริหารมีทัศนคติว่าประชาชนจะให้ความร่วมมือในการพัฒนาหรือใช้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.30 (4) ตามทัศนคติของผู้บริหารมีทัศนคติว่าชุมชนประชาชนจะมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.10 (5) ตามทัศนคติของผู้บริหารมีทัศนคติว่าชุมชน ประชาชนมีทักษะความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอได้ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย

2.83 (6) ตามทัศนคติของผู้บริหารมีทัศนคติว่าชุมชน ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจในทิศทางของนโยบายและแผนระดับอำเภอ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.83 ตามลำดับ

(4) การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอเพื่อต่อบริการประสงค์การศึกษาด้านปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ระดับอำเภอ ซึ่งได้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามในส่วนการเสนอข้อคิดเห็น ดังนี้

(4.1) **สภาพจุดอ่อน (Weaknesses)** หรือสภาพปัญหาเป็นปัจจัยภายในองค์กรและข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการจัดการ มีผู้เสนอแนะจำนวน 36 คน ซึ่งแสดงค่าความถี่จุดอ่อนหรือสภาพปัญหา ดังนี้ (1) บุคลากรไม่เพียงพอต่อภาระงาน และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการจัดทำแผนอัตรากำลังระยะยาว ระยะสั้นเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายจำนวน 12 คน ร้อยละ 33.33 (2) ขาดงบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบาย และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการให้เพียงพอเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายจำนวน 9 คน ร้อยละ 25 (3) ไม่มีบุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดสรรให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างเหมาะสมเพียงพอ เช่น นักพัฒนาเทคโนโลยี จำนวน 7 คน ร้อยละ 19.44 (4) เทคโนโลยีในการทำงานและให้บริการไม่ตอบสนอง และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานและให้บริการจำนวน 6 คน ร้อยละ 16.67 (5) ขาดระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีระบบเชื่อมโยงข้อมูลภายในและระหว่างหน่วยงานได้ เช่น ระบบฐานข้อมูลออนไลน์แบบเรียลไทม์ จำนวน 2 คน ร้อยละ 5.56 ตามลำดับ

(4.2) **สภาพจุดแข็ง (Strengths)** หรือปัจจัยภายในองค์กรและข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการจัดการ มีผู้เสนอแนะจำนวน 30 คน ซึ่งแสดงค่าความถี่ตามลำดับ ดังนี้ (1) สามารถบูรณาการการทำงานกับส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมู่บ้านและชุมชน ในการขับเคลื่อนนโยบายได้ จำนวน 10 คน ร้อยละ 33.33 (2) เป็นองค์กรระดับอำเภอในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดรูปธรรม จำนวน 8 คน ร้อยละ 26.67 (3) เป็นองค์กรที่อยู่ในพื้นที่และตอบสนองการให้บริการประชาชน จำนวน 7 คน ร้อยละ 23.33 (4) เป็นองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจนและการกำหนดบทบาทได้ชัดเจน จำนวน 3 คน ร้อยละ 10 (5) การมีระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ส่งผลต่อหน้าที่ในการดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อย

และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น การให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่ การให้บริการสาธารณสุขโลก การส่งเสริมพัฒนาชุมชน จำนวน 2 คน ร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

(4.3) สภาพอุปสรรค (Threats) หรือปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่มีผลต่อการไม่พัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอและข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการจัดการ มีผู้เสนอแนะ จำนวน 34 คน ซึ่งแสดงค่าความถี่ตามลำดับ ดังนี้ (1) ความไม่แน่นอนทางการเมืองส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการกำหนดนโยบายในยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน 11 คน ร้อยละ 32.35 (2) ภาวะเทียบและโครงสร้างของระบบราชการที่ไม่คล่องตัว เช่น ความล่าช้าในการดำเนินการ และข้อเสนอแนะ คือ ปรับปรุงกฎระเบียบและปรับโครงสร้างให้มีความคล่องตัวมากขึ้น จำนวน 9 คน ร้อยละ 26.47 (3) การไม่ให้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และข้อเสนอแนะ คือ สนับสนุนการทำงานรูปแบบใหม่แบบบูรณาการทุกภาคส่วน จำนวน 8 คน ร้อยละ 23.53 (4) ขาดการสนับสนุนทรัพยากรจากส่วนกลาง และข้อเสนอแนะ คือ ส่วนกลางให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย จำนวน 4 คน ร้อยละ 11.76 (5) ไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการให้บริการ เช่น ระบบการให้บริการออนไลน์ และข้อเสนอแนะ คือ ควรพัฒนาเทคโนโลยีการให้บริการและการทำงานใหม่ ๆ จำนวน 2 คน ร้อยละ 5.88 ตามลำดับ

(4.4) โอกาส (Opportunities) หรือปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ และข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและการจัดการผู้เสนอแนะจำนวน 35 คนซึ่งแสดงค่าความถี่ตามลำดับ ดังนี้ (1) รัฐบาลจะให้ความสำคัญและจะจัดสรรงบประมาณ ทรัพยากรอื่น ๆ จำนวน 12 คน ร้อยละ 34.29 (2) รัฐบาลให้การส่งเสริมนโยบายการเป็นเมืองอัจฉริยะระดับอำเภอ จำนวน 10 คน ร้อยละ 28.57 (3) มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ประยุกต์ใช้ในการทำงาน จำนวน 6 คน ร้อยละ 17.14 (4) การมีองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนขับเคลื่อนนโยบาย จำนวน 5 คน ร้อยละ 14.29 (5) เป็นพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์ จำนวน 2 คน ร้อยละ 5.17 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและสรุปผลการศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอเพื่อรองรับความเป็นเมืองศูนย์กลางพัฒนา ภาครัฐ Smart city จังหวัดขอนแก่น โดยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

(1) การเตรียมความพร้อมในการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) จังหวัดขอนแก่น ในระดับอำเภอ

(1.1) ความพร้อมองค์กร ด้านนโยบายและแผน

ผลการศึกษาในระดับการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอ ด้านนโยบายและแผนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.04 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นมีการกำหนดนโยบายและแผนระดับอำเภอที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) มีระดับการเตรียมความพร้อมค่าเฉลี่ยมากกว่าประเด็นอื่นจากผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยอธิบายได้ว่า ผู้บริหารภาครัฐในระดับอำเภอมีการกำหนดนโยบายและแผนที่สอดคล้องกับแผนระดับจังหวัดเพื่อให้มีทิศทางในการดำเนินโครงการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นแผนชี้นำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันในพื้นที่ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึงสอดคล้องกับ ปฏิมา แก้วดี (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมของบุคลากรกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายประเด็นหน่วยงานได้มีการเตรียม การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.37 แสดงถึงองค์กรภาครัฐต้องมีการกำหนดนโยบายและแผนให้สอดคล้องกับแผนระดับจากบนลงล่าง (Top down) เพื่อให้มีทิศทางในการบริหารเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นุชนารถ นาคคำ (2547) ได้อธิบายว่า การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) เป็นการวางแผนที่ถูกจัดทำขึ้นโดยผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายกลยุทธ์ขององค์กรแล้วประสานไปยังผู้บริหารระดับกลาง และระดับล่างทำให้การวางแผนกลยุทธ์มีลักษณะการบริหารแบบตามลำดับขั้นบังคับบัญชาจากบนลงล่าง (Top down planning) ที่ผู้บริหารระดับสูงมีบทบาทสำคัญที่สุด การวางแผนกลยุทธ์จะกล่าวถึงขอบเขตกว้าง ๆ ของการจัดกิจกรรมขององค์กรซึ่งครอบคลุมทรัพยากรทั้งหมดที่องค์กรมีอยู่ตลอดจนการพยากรณ์สภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เป้าหมายของการวางแผนกลยุทธ์ โดยทั่วไปจะมุ่งเน้นให้องค์กรเจริญเติบโตและดำรงอยู่ได้ในอนาคตกับการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร

(1.2) ความพร้อมองค์กร ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบ

ผลการศึกษาระดับการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอ ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบ ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.80 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่ามีประเด็นในปัจจุบันองค์กรมีการพัฒนาบุคลากรด้านแนวคิด ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในรูปแบบต่าง ๆ ค่าเฉลี่ย 3.26 มีระดับการเตรียมความพร้อมค่าเฉลี่ยมากกว่าประเด็นอื่น สอดคล้องกับ ณัชชา ทาทรัพย์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ สำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน พบว่าประเด็น หน่วยงานได้ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถได้เพิ่มเติม โดยส่งไปศึกษาดูงานและฝึกอบรม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.33 ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายได้ว่า ในการขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางใหม่ ๆ หัวใจสำคัญของการบริหารคน คือกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น หากมีนโยบายการเปลี่ยนแปลง เช่น การเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรต้องได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถในเรื่องใหม่ ๆ เพื่อรองรับสถานการณ์การปฏิบัติงานที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมคิด บางโม (2553) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กรรมวิธีต่าง ๆ ที่จะเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญและประสบการณ์เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานให้ เป็นไปในทางที่ดีให้มีกำลังใจ รักงานและให้มีความคิดที่จะหาทางปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

(1.3) ด้านทรัพยากร

ผลการศึกษาระดับการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอ ด้านทรัพยากร ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.63 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่ามีประเด็นในปัจจุบันองค์กรมีแผนจัดสรรงบประมาณ จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีให้ทันสมัยเพื่อรองรับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.38 สอดคล้องกับ นันทวัน วงศ์ขจรกิตติ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายการให้บริการจังหวัดอัจฉริยะของประเทศไทยพบว่า การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.47 ผู้วิจัยอภิปรายได้ว่า งบประมาณรวมถึงทรัพยากรที่เป็นวัสดุและเทคโนโลยีที่ต้องได้รับการจัดสรรอย่างเหมาะสมและเพียงพอเป็นปัจจัยในการบริหารเพราะการดำเนินโครงการภายใต้นโยบายและแผนการเป็นเมืองอัจฉริยะจำเป็นต้องมี

ทรัพยากรที่ใช้ในการขับเคลื่อนให้โครงการเกิดผลลัพธ์ ดังนั้นความไม่เพียงพอของทรัพยากรในการบริหารแผนงานโครงการกิจกรรมภายใต้นโยบายการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้องค์กรไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายได้อย่างคล่องตัว สอดคล้องกับแนวคิดของ นพปฎล สุดเฉลี่ยว (2560) ได้กล่าวไว้ว่า เงินและวัสดุอุปกรณ์อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานของทุกกิจกรรมเงิน เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านจำนวนและเวลา ที่ถูกต้องสอดคล้องกัน ดังนั้น การพิจารณาแหล่งเงิน การจัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องได้สัดส่วนการควบคุมการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้งานราบรื่นและบรรลุเป้าหมายได้ วัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการ รวมถึงสถานที่ปฏิบัติงาน สถานที่บริการที่เหมาะสม ทันสมัยเพียงพอและมีประสิทธิภาพที่จะสามารถช่วยให้การดำเนินงานตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ อย่างได้ผล

(1.4) ความพร้อมของชุมชนและประชาชน

ผลการศึกษาระดับการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการเตรียมความพร้อมการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในระดับอำเภอ ความพร้อมของชุมชนและประชาชนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.15 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ประเด็นในปัจจุบันองค์กรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนประชาชนในพื้นที่รับรู้ถึงนโยบายและแผนการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.43 สอดคล้องกับ อภิศักดิ์ พัฒนจักร และ กุลธิดา ท้วมสุข (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาจังหวัดสู่การเป็นนครไอซีที พบว่า การประชาสัมพันธ์และกระจายข่าวให้ทุกภาคส่วนต่อการพัฒนาโยบายนครไอซีทีของจังหวัด อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายได้ว่า การกำหนดนโยบายและแผนการเป็นเมืองอัจฉริยะของจังหวัดขอนแก่นเป็นเรื่องที่มีความโดดเด่นและการเป็นจังหวัดนำร่องในระดับประเทศสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่รับรู้ถึงนโยบายการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมุ่งสู่การเปลี่ยนแปลง โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนและประชาชนในพื้นที่มีส่วนในการผลักดันนโยบายและแผนการเป็นเมืองอัจฉริยะให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นุชนารถ นาคคำ (2547) ได้อธิบายว่า ความพร้อมของชุมชนและประชาชน (Community) เป็น การมีส่วนร่วมมีส่วนรับผิดชอบ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ของตนเอง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนดและดำเนินการของประชาชนเอง โดยกระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการ

มีส่วนร่วมในการค้นหา การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหาวิธีแก้ปัญหา จากนั้นลงมือปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาและการประเมินผลการดำเนินการเอง

ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเป็นข้อเสนอแนะที่เกิดจากกระบวนการศึกษาและผลการศึกษาพบว่าประเด็นต่าง ๆ อยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1.1) การเตรียมความพร้อมองค์กร

จากการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมองค์กร ด้านนโยบายและแผน ประเด็นการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) อยู่ในระดับน้อย ดังนั้น องค์กรจึงควรมีการวิเคราะห์สถานการณ์ ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันภายในองค์กรพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุก ๆ ด้านเพื่อที่จะทราบถึงจุดแข็ง (S: Strengths) และจุดอ่อน (W: Weaknesses) ขององค์กร รวมถึงระบบการบริหารจัดการ โครงสร้างการบริหาร ระบบวิธีปฏิบัติและทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร การจัดการ วัสดุอุปกรณ์) และ (2) การประเมินจากภายนอกองค์กรโดยพิจารณาจากโอกาส (O: Opportunities) และอุปสรรค (T: Threats) ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน เช่น ความไม่แน่นอนทางการเมือง ความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี วัฒนธรรมค่านิยมของสังคม เป็นต้น ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ทำให้รู้ถึงสภาพและทิศทางขององค์กรเพื่อนำสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมองค์กร ด้านการกำหนดผู้รับผิดชอบ ประเด็นที่อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น คือ (1) การกำหนดแผนอัตรากำลังเพื่อเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) (2) ในปัจจุบันมีบุคลากรมีผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) อย่างเพียงพอโดยจำนวนบุคลากรสอดคล้องกับปริมาณงาน และจากการเสนอความคิดเห็นด้านสภาพปัญหาในองค์กรพบว่าปัญหาที่มีความถี่ในการตอบสูง คือ ประเด็นบุคลากรไม่เพียงพอต่อภาระงาน ดังนั้น ควรมีวางแผนอัตรากำลังที่จำเป็นสอดคล้องกับนโยบายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบาย ซึ่งการวางแผนอัตรากำลังสามารถคาดการณ์ความเหมาะสม

ของบุคลากรกับภารกิจที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบาย โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ความต้องการ บุคลากรเป็นไปอย่างมีระบบและมีการกำหนดจำนวนให้เพียงพอ กำหนดคุณสมบัติให้เหมาะสมกับ บทบาทหน้าที่ ตลอดจนการพัฒนาเพิ่มศักยภาพของบุคลากรให้มีคุณภาพสามารถปฏิบัติภารกิจ ภายใต้นโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ประเด็นที่อยู่ใน ระดับน้อย คือ ในปัจจุบันองค์กรมีแผนงบประมาณ จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีให้ทันสมัย เพื่อรองรับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) และจากการเสนอความคิดเห็นด้านสภาพปัญหาใน องค์กรพบว่า มีปัญหาด้านการขาดงบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบาย ดังนั้น ควรให้ ความสำคัญให้การจัดทำแผนของงบประมาณ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีให้มีความสอดคล้องกับ แผนจังหวัดเชื่อมโยงยุทธศาสตร์จังหวัดพร้อมทั้งรายละเอียด ค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำคัญ ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นที่เป็นโครงการสำคัญมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ ซึ่งหาก องค์กรมีการจัดทำแผนค่าของงบประมาณที่มุ่งผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับนโยบายและแผนจังหวัด และ ยุทธศาสตร์ชาติทำให้มีโอกาสได้รับการจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการบริหารจัดการ ขับเคลื่อน โครงการภายใต้แผนการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ประเด็นที่อยู่ใน ระดับน้อย คือ ในปัจจุบันพื้นที่มีระบบขนส่งมวลชน ระบบการส่งสินค้าและบริการ ระบบการ สื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำงาน และจากการเสนอความคิดเห็นด้านสภาพปัญหาใน องค์กรพบว่า เทคโนโลยีในการทำงานและให้บริการไม่ตอบสนอง ดังนั้น ด้วยอำเภอที่ถูกกำหนดให้ เป็นเมืองอัจฉริยะส่วนใหญ่เป็นเมืองที่อยู่ในเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงไปพื้นที่ต่าง ๆ ควรมีการ พัฒนาระบบด้านขนส่งมวลชน ด้านโลจิสติกส์เพื่อให้ประชาชนได้ใช้บริการที่ดี สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย เช่น มีระบบการสำรวจความหนาแน่นของการจราจร ระบบสำรวจปริมาณผู้ใช้บริการ ระบบสำรวจการเคลื่อนย้ายประชากร เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงการพัฒนาระบบการสื่อสารและ แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้การบริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกันควรมีระบบเทคโนโลยีในการจัดการ เช่น ฐานข้อมูล (Data base) แต่ละองค์กรสามารถใช้ร่วมกันได้

จากการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมของชุมชนและประชาชน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ชุมชน ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจในทิศทางของนโยบายและแผน ระดับอำเภอ ดังนั้น ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในนโยบายและทิศทางการเปลี่ยนแปลงสู่การ เป็นเมืองอัจฉริยะ เช่น การชี้แจงถ่ายทอดนโยบายการเปลี่ยนแปลง การสร้างสื่อมีเดีย ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์หรือสื่อออนไลน์ การประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน เป็นต้น หากชุมชน

และประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายการพัฒนาจะส่งผลให้มีการสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุเป้าหมายตอบสนองความต้องการของชุมชนและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

(2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการจัดการ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนข้อเสนอแนะด้านสภาพอุปสรรค (Threats) หรือปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่มีผลต่อการไม่พัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ระดับอำเภอ โดยสามารถสรุปประเด็นเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

(2.1) ความไม่แน่นอนทางการเมืองระดับท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลที่อยู่การบริหารงานภายใต้การบริหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งไม่มีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน อันจะส่งผลต่อความไม่ต่อเนื่องในการขับเคลื่อนนโยบาย รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร ดังนั้น ควรมีการกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะในแผนระยะยาวในระดับท้องถิ่น เพื่อให้นโยบายสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ทั้งนี้การกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะซึ่งควรมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากรให้เหมาะสมเพียงพอสอดคล้องต่อภารกิจดำเนินการตามทิศทางนโยบายให้บรรลุเป้าหมายได้

(2.2) โครงสร้างของระบบราชการที่ไม่คล่องตัว

การปรับโครงสร้างการบริหารให้มีความยืดหยุ่นและส่งเสริมการกระจายอำนาจในการบริหารการดำเนินการให้มีความคล่องตัว ลดความซ้ำซ้อนและความล่าช้าของกระบวนการปฏิบัติงานของระบบราชการ และการมีนโยบายการบริหารงานบุคคลที่ส่งเสริมความคล่องตัวในการทำงานและส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมเพื่อให้บุคลากรริเริ่มสร้างสรรค์ ปรับแนวทางการปฏิบัติงานได้สะดวกรวดเร็วสอดคล้องกับภารกิจและความท้าทายตามแนวนโยบายที่เกิดขึ้น อีกทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามภารกิจให้มีความชัดเจน การปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับแนวนโยบายการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ รวมถึงการประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรอันจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย โครงการ กิจกรรมให้เกิดกระบวนการร่วมมืออย่างบูรณาการในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

(2.3) การสร้างความร่วมมือของ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ควรสนับสนุนให้เกิดกระบวนการรวมกลุ่มกันพัฒนาจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

โดยสามารถบูรณาการการทำงานในการขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุเป้าหมายและก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อพื้นที่ เช่น การวางแผนกำหนดทิศทางร่วมกันเพื่อให้นโยบายและแผนสามารถตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วนจากการประชาพิจารณ์ และการสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนนโยบายและแผนบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างได้ประโยชน์ทุกภาคส่วน รวมถึงการที่ประชาชนได้รับบริการที่ทันสมัยสะดวกสบาย ดังนั้น ปัจจัยในการพัฒนาการเป็นเมืองอัจฉริยะคือการมีส่วนร่วมจากเจ้าของบริบทพื้นที่เองร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ของตนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

(2.4) การสนับสนุนทรัพยากร

รัฐบาลควรให้การสนับสนุนทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่จำเป็นในการขับเคลื่อนนโยบายและการจัดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุน แนะนำเฉพาะเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการพัฒนาที่มีความเฉพาะด้านในเรื่องใหม่ ๆ เช่น รัฐบาลให้งบประมาณเกี่ยวข้องกับการเป็นอำเภออัจฉริยะในระดับอำเภอ ซึ่งการเป็นเมืองอัจฉริยะซึ่งมีความต้องการงบประมาณสูงและบุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการบริหารนโยบายมุ่งสู่ผลสำเร็จเพราะการเป็นองค์กรระดับอำเภอมีความใกล้ชิดกับพื้นที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่และตอบสนองการให้บริการประชาชนให้เกิดรูปธรรม ทั้งนี้รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดทำแผนงบประมาณ แผนอัตรากำลังให้สอดคล้อง เหมาะสมเพียงพอเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายการเป็นเมืองอัจฉริยะ

(2.5) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการให้บริการ

ควรพัฒนาระบบสารสนเทศในการสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ โดยรัฐบาลส่วนกลางควรมีระบบฐานข้อมูลสารสนเทศกลางสอดคล้องกับการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะทำให้หน่วยงานภาครัฐสามารถเชื่อมโยงถึงกันเป็นเครือข่ายสื่อสารภายในระหว่างกันได้ โดยจะมีการรองรับระบบงานและบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐเกิดการบูรณาการข้อมูลและการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม สะดวก รวดเร็วและมีความมั่นคงปลอดภัยสูง ซึ่งเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการใช้งบประมาณด้านเครือข่ายสารสนเทศในภาครัฐและสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียมกันแก่ประชาชนเทคโนโลยีการปฏิบัติงานและการให้บริการ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงร่วมกันได้ การพัฒนาระบบการยื่นขอเอกสารออนไลน์ การมีระบบ GIS (Geographic information system) ที่สามารถระบุการเคลื่อนย้ายประชากร การบุกกรุกพื้นที่ป่า เป็นต้น

(3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอเพื่อรองรับความเป็นเมืองศูนย์กลางพัฒนา กรณี Smart city จังหวัดขอนแก่นและผลการศึกษาในประเด็นอยู่ในระดับซึ่งควรทำการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

(3.1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอเพื่อรองรับความเป็นเมืองศูนย์กลางพัฒนา กรณี Smart city ในระยะสาม จังหวัดขอนแก่น

(3.2) ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำนโยบายการเป็นเมืองอัจฉริยะไปปฏิบัติในระดับอำเภอ

(3.3) ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำแผนงาน โครงการเกี่ยวกับการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ไปปฏิบัติ

(3.4) ศึกษาความพร้อมของชุมชน ประชาชนต่อการนำนโยบายการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ไปปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

ขอนแก่นบ้นอำเภอสมาร์ทซิตี้. (16 สิงหาคม 2562). สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดขอนแก่น.

สืบค้นจาก <https://www.pr.prd.go.th/khonkaen/>

ณัชชา หาทรัพย์. (2558). การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการ สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพพล สุดเฉลียว. (2560). ความพร้อมของราชการส่วนภูมิภาคในการจัดการความมั่นคงภายใต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่: กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นันทวัน วงศ์ขจรกิตติ. (2559). นโยบายการให้บริการจังหวัดอัจฉริยะของประเทศไทย. วารสารวิจัยและพัฒนาไกลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(3), น. 365 - 377.

นันทิยา หุตานุกัฏ และณรงค์ หุตานุกัฏ. (2554). SWOT: การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน.

อุบลราชธานี: สำนักพิมพ์ฝ่ายผลิตและบริการเอกสารสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2563). เมืองอัจฉริยะ: ความหมายและข้อควรพิจารณาสำหรับการพัฒนาเมือง. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 7(1), น. 3 - 20.
- นุชนารถ นาคคำ. (2547). *ความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมในการบริหารจัดการการศึกษาขั้นปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอลี้ตาดจังหวัดนครราชสีมา*. รายงานการศึกษอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปภูมิมา แก้วดี. (2556). *ความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมของบุคลากรกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปี พ.ศ.2558*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผู้ว่าฯ ขอนแก่นรุกพัฒนาผังเมือง เร่งตีกรอบ 6 อำเภอมุ่งสู่สมาร์ตซิตี (16 สิงหาคม 2562). *ประชาชาติธุรกิจ*. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-361107>
- วัชรวรรณ ดวงสะเก็ด. (2555). *ความพร้อมของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการรับถ่ายโอนงานทะเบียนราษฎร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมคิด บางโม. (2553). *องค์การและการจัดการ: Organization and management*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดขอนแก่น. (2562). *แผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2561 - 2565*. ขอนแก่น: สำนักงานจังหวัดขอนแก่น.
- สุนิทร นียมางกูร. (2548). *สถิติวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิศักดิ์ พัฒนจักษ์และ กุลธิดา ท่วมสุข. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาจังหวัดสู่การเป็นนครไอซีที. *อินฟอร์เมชัน*, 23(2), น. 48 - 63.
- Glasmeyer, A. & Christopherson, S. (2015). Thinking about Smart Cities. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 8(1), pp. 3 - 12.

การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารภาครัฐระดับอำเภอเพื่อรองรับความเป็นเมืองศูนย์กลางพัฒนา ภาครัฐ Smart City จังหวัดขอนแก่น

Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In *Attitude Theory and Measurement* (Fishbein, M, ed.), New York, United States: Wiley & Son.

Weiner, B. J. (2009). A theory of organizational readiness for change. *Implementation Science*. 4(67).

Yamane, T. (1970). *Statistic: an Introductory Analysis*. New York, United States: Harper & Row.